

Stortingsmelding 44 (2008-2009): Utdanningslinja

14.08.09 whh

Meldingen omhandler helheten i samfunnets kompetansebehov og strategiske utfordringer i møte med disse behovene.

Den tar for seg hele utdanningssystemet, grunnopplæringen, fag- og yrkesopplæring, fagskoleutdanning, overgangen til og høyere utdanning, spesielt bachelorgradene, både som profesjonsutdanninger og allmenne program.

Det følgende er en sammenstilling av forslag/ utfordringer i meldingen. Disse har tilknytning til oppfølgingen av UiOs strategiske plan, "Kvalitet og relevans", Årsplaner, Studiekvalitetsplan og –arbeid. Først innstatsområdene i meldingen:

Samsvar mellom utdanning og arbeidslivets behov

- Misforhold kan oppstå i realfag, helse- og omsorgsfag og lærere – *behov for særskilte tiltak.*
- Fremmedspråk – viktig i globalisering og økt internasjonal samhandling.
- Helse- og omsorgstjenestens fagpersonall - viktig med kompetanse i nettverksutvikling, organisering og koordinering, opplæring og veiledning av brukere, pasienter osv.
- Samarbeid med arbeidslivet som er *enda mer strukturert og bedre forankret i planer og strategier* enn nå, gjelder både grunnutdanning og etter- og videreutdanning.

Ikke tilstrekkelig opptak til lærerutdanning de senere år.

De fleste helsefagutdanninger har aktivitetskrav (antall 60 stp som skal være avlagt etter det første året av utdanningen). *Aktuelt å gjeninnføre for lærerutdanning.*

Andelen norske studenter som velger realfag er fremdeles for lav. Det blir ny satsing på realfag i perioden 2010-14. Viderføre støtte til regionale vitensentre.

Karrièrerådgivning ved overgang mellom ulike utdanningsnivåer – utvikling av utdanning.no

-----

Økt fleksibilitet

- Videreutvikling av fleksible innganger til høyere utdanning. Fleksibiliteten skal utvikles til også å kunne omfatte fritak for fag og moduler. Men først skal en få kunnskap om *hvordan systemet fungerer i dag.*
- Y-veien til studier på U&H-nivå skal utvides og omfattes av andre fagområder enn ingeniørstudier. For UiO kan det (foreløpig) synes *mest aktuelt for realfag.*
- Kompetansebehov endrer seg raskt – *tilbud må utvikles raskt.* Behovene for fleksible opplæringstilbud er på alle nivåer, samt deler av utdanning. (Jf under punktet Tettere samarbeid med arbeidslivet nedenfor).

Det foreslås at VOX skal ivareta tverrgående problemstillinger som gjelder realkompetanse, samordning, videreutvikling. Ansvar som ligger i universitets- og høyskolesektoren mht kompetansevurdering skal ikke endres.

Det vises til EQF – det europeiske kvalifikasjonsrammeverket for livslang læring og at dette kan lette kommunikasjonen om kvalifikasjoner, og kan dermed bidra til et mer helhetlig og forusigbart system for realkompetansevurdering.

Minske frafallet

Meldingen trekker fram undersøkelse blant studenter som som sluttet på utdanningen (NIFU/STEP 2005) og at 30% av de som sluttet sier at *institusjonen kunne ha påvirket deres beslutning om å slutte*. (Av de som skiftet studiested svarte 20 % dette). Studentene som sluttet etterlyser

- bedre oppfølging, studieveiledning og introduksjon til faglig innhold i studiet.

I UiOs ferske undersøkelse ”Frafall ved HF og SV” er det

- trivsel og sosial integrering som framstår som den viktigste enkeltfaktoren som kan påvirke unødvendig frafall.

Kvalifikasjonsrammeverket vil kunne spille en rolle mht bedre informasjon om studienes relevans og kompetanse.

Kvalitet i utdanningen - de ansattes faglige og pedagogiske kompetanse

- Flere med annen bakgrunn kommer til å søke til høyere utdanning, og det vil bli ytterligere krav til godt *pedagogisk tilrettelagt og tilpasset undervisning*.
- Det pedagogiske utviklingsarbeidet må løftes fram på alle nivåer, og *institusjonene må verdsette og prioritere undervisningen høyt, og at denne er forskningsbasert*.
- Forskningen spisses, samtidig som det fortsatt er brede utdanninger. Det kan bli behov for undervisere som kjenner forskningsfeltet godt, slik at de kan gi forskningsbasert undervisning, men som ikke selv nødvendigvis har spisskompetanse.
- Det *generelle studiekvalitetsarbeidet* og bedring av læringsmiljøet *må fortsette*.
- Bruk av IKT både i ordinær undervisning, i fjernundervisning/fleksibel læring, EVU, som administrativt hjelpeverktøy og pedagogisk verktøy framheves.
- Forskning som læringsmetode - hvordan legge til rette for at studentene får delta i og lære gjennom den forskningen som foregår? Gjelder også lavere gradsutdanning.
- NOKUTs rolle - større handlingsrom og økt fleksibilitet i virkemidlene.
- SFU - Sentre for fremragende undervisning/utdanning skal få en viktig rolle

(Funksjonshemmede studenter nevnes ikke spesielt, bare i forbindelse med studiestøtte). Det kom spesielt gode tilbakemelding på IKT og bibliotek tjenester i Studentspeilet 2007.

Det arbeides med høringsuttalelse vedrørende NOKUTs forslag til strategiplan.

Tettere samarbeid mellom utdanning og arbeidsliv

- Viktig med *tett og langsiktig* samarbeid/strategier mellom utdanningen og arbeidslivet. Forslag om opprettelse av Råd for samarbeid med arbeidslivet – RSA - (eventuelt bygge videre på det man har). Viktig at strategiene er *forankret i ledelsen ved institusjonen*,
- Universiteter/høgskoler må virke i samsvar med kompetansebehovene i sin region og på fagområder der de har spisskompetanse mht utvikling av EVU-tilbud.
- Det foreslås at studiepoeng fra videreutdanning skal gi økonomisk uttelling i samme kategori som grunnutdanning i sammefag/program.
- Samarbeidet mellom læresteder og arbeidsliv i *utviklingen av BA-programmer* trekkes fram – det vil også *gi arbeidslivet bedre kunnskap*.
- Direkte *yrkesrettede BA-grader* må bli et tema i samarbeidsstrategier mellom utdanning og arbeidsliv, og i oppfølgingen av disse. Det samme gjelder *etter- og videreutdanning*. Jf Råd for samarbeid med arbeidslivet.
- Norgesuniversitetet påtenkes et overordnet nasjonalt ansvar for koordinering mht tilbud om og etterspørsel etter EVU.

En form for *avtakerpaneler* (jf. ordning i Danmark) etterlyses. Næringslivsforum ved *Mat.nat.* omtales som en god modell til etterfølgelse. Hva har de andre fakultetene?

Utvikling av bachelorgraden

Med henvisning til Kandidatundersøkelsen (NIFU STEP 2008) gir meldingen uttrykk for at bachelorutdanningene fra breddeuniversitetene ikke synes å være så dårlig tilpasset som tidligere antatt. Over 90 % av kandidatene hadde relevant jobb og var fullt sysselsatt ½ år etter avsluttet utdanning. (Undersøkelsen gjaldt imidlertid bare et begrenset utvalg av BA-ene.)

- *Styrking* av BA-graden må *gis spesiell oppmerksomhet* i arbeidet videre.
- Poengtering av at studieløp beregnet på unge førstegangsstudenter ofte må være brede gradsutdanninger som gir grunnleggende kunnskaper, evne til å bruke disse og god omstillingsevne. *Spissing kan skje gjennom relevante og tilpassede etter- og videreutdanningstilbud*.
- *Arbeidsrelevans* kan bli et *kriterium* i vurdering av institusjonenes kvalitetssikringssystem.

- Spørsmål om utvikling av ordninger for økt bruk av frivilling *praksis* – som valgmodul i akademiske bachelorgrader.

Erfaringer med bruk av praksis i bachelorutdanningene ved UiO. Kan noen av våre bachelorutdanninger yrkesrettes mer, og hvordan kan dette skje i samarbeid med arbeidslivet?

Kandidatundersøkelsen 2008 UiO – (kandidater som fullførte sin grad i løpet av 2005-2007) (Rambøll Management) - oppfølging av denne.

Yrkesbachelor – Akademisk bachelor

Meldingen viser til at i forbindelse med arbeidet med kvalitetsreformen var norske arbeidsgivere positive til prosessen, og mente at universitetene skulle opprettholde sin akademiske tilnærming, men ta mer hensyn til at de *forbereder flertallet av studentene for karrierer utenfor akademien*.

- Noen BA-grader/programmer vil være mer allmennfaglige og forberede for videre studier, mens andre vil være mer profesjonsrettede og yrkesrelevante. Man ser det ikke som hensiktsmessig at alle skal ha en mastergrad.
- Rette innsatsen mot de BA-ene som er direkte yrkesforberedende, og hvilke det er viktig å styrke som selvstendige yrkesutdanninger. Prioritering gjennomføres i samarbeid med UHR.

Verdien av allmennfaglige studier som utdanner *generalister* trekkes fram . Emner som gir innføring i etiske, forskningsmetodiske og vitenskapsteoretiske mål betraktes som verdifullt.

- Det nye kvalifikasjonsrammeverket forutsetter at alle gradsutdanninger har slike elementer.

I Studentspeilet 2007 rapporterer de fleste studentene (med unntak av MN-studentene) at refleksjon rundt verdier og holdninger bør være en del av universitetsstudiene. De fleste (samme unntak) opplever at studiet i høy grad har bidratt til refleksjon rundt verdier og holdninger. Spørsmål rundt dette kan også sees forhold til innstillingen fra Dannelsesutvalget.

Kvalifikasjonsrammeverket

Dette nevnes flere ganger i meldingen. Det er tydelig at departementet har forventninger til dette. Det skal ha betydning som et verktøy i informasjon til søkere/studentene, arbeidsgivere, i karriereveiledning, i utdanningskvaliteten.

- Rammeverket definerer på overordnet nivå hva studentene skal ha av kompetanse etter endt utdanning, og vektlegger *læringsutbytte* snarere enn innsatsfaktorer.
- Ved å definere læringsutbytte stiller man også indirekte *krav om innholdet i utdanningen*.

Meldingen viser til at OECD har startet opp en mulighetsanalyse på måling av læringsutbytte i høyere utdanning. UiO er i gang med å implementere Kvalifikasjonsrammeverket. Dette skal være fullført innen utgangen av 2012 (fristen fra KD) og gjøres innenfor den vanlige syklusen for revidering av fag- og studieplaner.